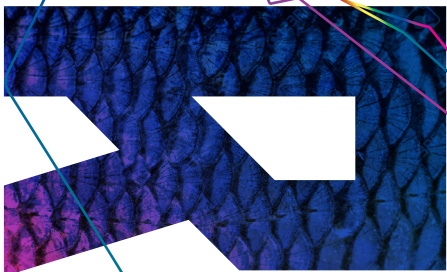

161%
informačný
občasník

2021

161% informačný občasník.

č. 5 / 2021

Vydáva Anarchistická informačná skupina AlterNativE,
Juhozápadné Slovensko.

Obsah

• Obsah	0	3
• Úvod	0	4
• Infoshop Malatesta	0	5
• Report z otváračky Infoshopu Malatesta	0	6
• Na obranu radikálnej priamej akcie	0	8
• Úvahy o občianskej neposlušnosti, sabotáži a nenásilí	0	9
• David Graeber: O revolúcii (úryvok z knihy “Revolúcia naopak”)	2	1
• Francis Dupuis-Déri: Anarchizmus a politika afinitných skupín	2	7
• Činnosť Anarchistickej informačnej skupiny AlterNativE v roku 2021	3	0

úvod

Zdravíme! Hneď na začiatku sa chceme ospravedlniť za nedostatok času v poslednom období, ktorý nám nedovolil Buriča vydať skôr, no do budúcnosti sa budeme snažiť vydávať tento spravodaj každé dva mesiace.

Práve držíš v ruke už piate a tiež posledné číslo Buriča v roku 2021. Podme teda k obsahu tohto čísla. Otvára ho správa a reportáž z otvorenia infoshopu a archívu radikálnej literatúry Malatesta v Šuranoch. Všetko podstatné sa dočítaš v práve spomenutých článkoch a my ako skupina prevádzkujúca tento priestor dodáme, že okrem rozširovania archívu a premietaní, diskusií a podobne, plánujeme do ďalšieho roka pestrý a praktickejší program. Všetko dôležité budeme včas zverejňovať. Ďalší text je zameraný na taktiku priamej akcie, ktorá je v anarchistických kruhoch známym pojmom. Tento text predstavuje, čo to priama akcia je, aké sú jej formy a následky. V budúcom čísle by sme sa chceli naďalej venovať téme priamej akcie, no text bude skôr zameraný na priame akcie na pracoviskách... Ale nepredbiehajme. Taktiku priamej akcie berieme ako okamžitú možnosť riešenia situácií, ktoré sa nás bezprostredne týkajú, a tak by sme sa chceli venovať formám tejto taktiky, ktoré sa týkajú nielen napr. ekologických skupín, ale aj priamej akcii na pracoviskách, v komunitách a pod. Ďalší text sa taktiež zaoberá priamou akciou, a preto sme ich spojili do jedného a nazvali spoločne, podobne ako toto číslo Buriča — Na obranu radikálnej priamej akcie. Ďalším textom tohto čísla je úryvok z knihy anarchistického aktivistu a antropológa Davida Graebera — Revolúcia naopak, a v tomto čísle sme sa rozhodli

aj pre text na pokračovanie, bude ním konkrétne článok od Francisa Dupuis-Dériho zaoberajúci sa politikou afinitných skupín, ktoré sú s taktikou priamej akcie a anarchizmom úzko spojené.

Toto číslo Buriča ukončí zhodnotenie aktivít anarchistickej informačnej skupiny AlterNativE v roku 2021 a načrtnutie plánov do nasledujúceho roka. Prajeme príjemné a hlavne inšpirujúce čítanie.

Buriči

Infoshop Malatesta

V rámci akcie s názvom “iný víkend”, ktorá sa konala v dňoch 17.-18.9. 2021 v Šuranoch, bol otvorený infoshop Malatesta. Akcia v priestoroch infoshopu (17.9.) prebiehala v priateľskej, príjemnej atmosfére a bola do ďalšej činnosti naozaj podnetná. Po premietaní dokumentov o squattingu (Obsad' a žij!, Squat Wars, Bitvy o Miladu) a spoločnej večeri nasledovala diskusia na tému squattingu a autonómnych priestorov. Na mieste bola okrem distribúcie literatúry aj zbierka na pomoc afgánskym anarchistkám a anarchistom, ktorú na Slovensku zastrešuje zväz Priama Akcia.

Infoshop a archív radikálnej literatúry Malatesta sa nachádza v areáli bývalého cukrovaru v meste Šurany. Tento priestor vznikol z potreby praktickej činnosti založenej na anarchistických princípoch a takisto z potreby mať priestor, v ktorom sa môžu konať rôzne stretnutia, prednášky, prezentácie antiautoritárskych skupín a kolektívov, komunitné večere či premietania, výstavy a iné kultúrne akcie.

V priestoroch infoshopu nájdeš aj medzinárodný archív anarchistickej a antiautoritárskej literatúry, ktorý neustále rozširujeme.

Infoshop Malatesta bude otvorený každý druhý štvrtok, počnúc dátumom 30.9. v hodinách od 16.⁰⁰ do 20.⁰⁰. O akciách, ktoré sa budú v priestoroch infoshopu konať, budeme včas informovať či už na stránkach Buriča alebo na webe zdola.org a radi vyhovieme každému, komu by zverejnené otváracie hodiny nevyhovovali

a chcel by navštíviť tento priestor. Tiež vítame každú formu pomoci, ale zatiaľ hlavne pomoc s rozširovaním archívu alebo napr. usporiadanie benefičnej akcie na podporu tohto projektu.

Kontakt na Malatestu je: malatestainfocafe@riseup.net

Samozrejmosťou je, že v tomto priestore nie sú tolerované žiadne prejavy rasizmu, fašizmu, sexizmu či inej formy diskriminácie.

*Anarchistická informačná skupina
AlterNative*

Report z otváračky Infoshopu Malatesta

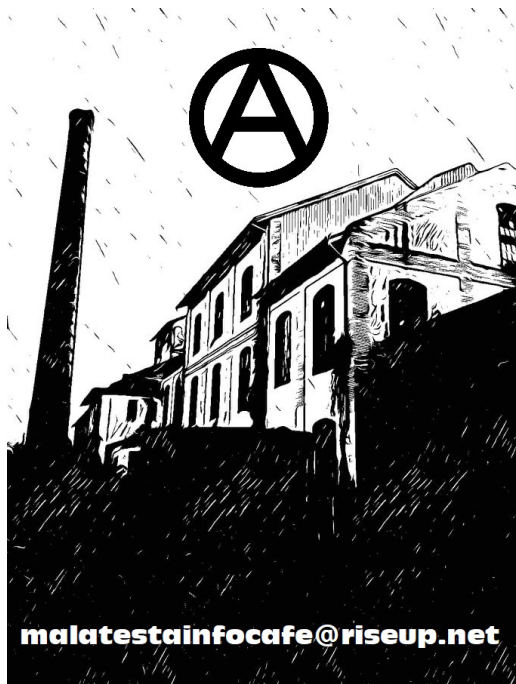
17.9.2021

Už si presne nepamätám, kde a kedy som sa dozvedel o tom, že sa na Slovensku bude otvárať infoshop, ale muselo to byť buď cez časák Burič alebo cez kolektív AlterNative, za ktorými stoja v podstate rovnakí ľudia. Vždy, keď v našich končinách vzniká nejaký antiautoritársky priestor, projekt, komunita alebo aktivita, tak ma to samozrejme poteší. Predsalen sa u nás v posledných rokoch toho zas tak moc nedialo. Od fungovania posledných podobných projektov už nejaký ten piatok ubehol (napr. *Infoshop v @ police* v Bratislave alebo *Alternatívna knižnica vo Vyhniach*, neskôr v *Klube 84* v Žiari nad Hronom) a ja som rád, že ich nahradí ďalší. Pár mesiacov od tejto zverejnenej novinky uplynulo a na FB sa objavil event s otváračkou. S dvomi ďalšími kamošmi sme teda začali plánovať cestu a tešiť sa na tento víkend. Tí to nakoniec ale zrušili, a tak som sa na vlak vydal sám. Pred brány starého šuranského cukrovaru, kde už postávalo pár ľudí, som dorazil chvíľu po 16tej. Začiatok programu bol uvedený od 18tej. Mali sme teda s ostatnými čas sa zoznámiť a pokecať. Privítali nás dvaja organizátori, ktorí nás previedli objektom spomínaného bývalého cukrovaru až do budovy, kde sídli i infoshop. Je to väčšia dvojposchodová budova s niekoľkými miestnosťami, ktoré slúžia ako skúšobne. Keď som vstúpil do infáču, tak trochu mi to pripomenulo *Salé*, aj keď tu boli nie jedna, ale dve miestnosti (+skúšobňa). Steny a dvere zdobili rôzne tematické plagáty, šablóny, nápisy a nálepky. V prvej miestnos-

ti bol gauč a pár stoličiek. Tu sa neskôr premietalo. V druhej bol kuchynský kút, provizórny bar, knižnica, lavice so stolom a distro, ktoré sa s pribúdajúcimi skupinami a jednotlivcami rozrastalo o ďalšie tituly. Blížila sa šiesta hodina, prichádzali ďalší ľudia, varil sa guláš a kecalo sa o rôznych veciach. Nieкто si prezeral knižnicu, iní sa hrali v distrách. S príchodom posledného očakávaného návštevníka sa mohlo začať s programom, ktorého obsahom bolo premietanie filmov o squatingu (*Obsad' a žij!*, *Bitvy o Miladu*, *Squat Wars*) a následná diskusia. Medzi filmami sme si dávali krátke pauzy a pred posledným večerou (Mňam). Jeden z organizátorov strašil ešte ďalším filmom mimo program, ale našťastie sme sa zhodli, že tri sú na večer až-až. Predsalen, už bol čas pokročili a tým, že sa začalo neskôr, sme sa obávali únavy a pred nami bola ešte diskusia. Po krátkej pauze sa teda hosťiteľ chopil otvorenia a začal otázkami ako "Čo je to vlastne squatting? Kde sa vzal a prečo si myslíme, že má, prípadne nemá, pre spoločnosť zmysel a podobne..." Keďže sa debaty zúčastnila rôznorodejšia skupinka, rôznej vekovej kategórie, či už so skúsenosťami so squattingom alebo bez, anarchistiky alebo neanarchistiky, prišla mi celkom výživná. Kládli sa zaujímavé otázky a odpovedali ešte zaujímavejšie odpovede. Čo by som možno trochu vytkol, bolo nemoderovanie debaty a tým pádom chvíľami trochu chaotickejšia diskusia — poučenie pre organizátorov do budúcnosti si určiť moderátora (*podľa mňa moderovaná bola a prevkapivo dobre, pozn. C.*). Čo sa mi naopak páčilo bolo, že to bolo rôznorodé, a že sme museli

reagovať i na naivnejšie, možno miestami konzervatívnejšie otázky, a že sme sa tam nestretli všetci s rovnakými názormi. Žiaľ, čas ubiehal rýchlo a bolo to treba utnúť. Niektorí mali pred sebou ešte cestu do iných miest a bolo už dosť hodín. Z tohto večera som mal dobré dojmy, možno i kvôli tomu, že som na Slovensku po čase zas strávil chvíle s podobne zmýšľajúcimi ľuďmi, ešte k tomu v novootvorenom infoshope. A príjemne ma prekvapila účasť aj z iných kútov Slovenska, ako Bardejov, Košice, Stredné Slovensko a Bratislava. Kolektív infohopu sľubuje ďalšie podobné večere, ktorých sa v rámci možností zas rád zúčastním a dúfam, že tam stretnem okrem starých známych tvári aj nové.

M.

Na obranu radikálnej priamej akcie

Priama akcia — pojem tak často spomínaný najmä v anarchistických, antikapitalistických a enviromentálnych kruhoch. Priama akcia znamená skúsiť niečo vyriešiť svojpomocne bez toho, aby ste žiadali niekoho, aby to vyriešil za vás. Je to spôsob, ako prevziať kontrolu nad vlastným životom, ako meniť svet okolo seba. Pre mnohých ľudí je priama akcia nielen efektívnou taktikou ich aktivizmu, ale tiež filozofia, na ktorej zakladajú svoj spôsob života. Využitie taktiky priamej akcie v kampaniach za enviromentálnu alebo sociálnu spravodlivosť slávil mnoho úspechov a má bohatú históriu.

Prečo priama akcia?

Kedy si naposledy cítil, že si niečo zmenil vhođením lístku do volebnej urny alebo napísaním listu či sťažnosti svojmu poslancovi alebo mestskému zastupiteľovi? Väčšinou im podobní showmani rozhodujú bez súhlasu verejnosti. Žijeme vo svete, ktorý nám vnucuje to, že potrebujeme vodcov, zákony a tzv. zastupiteľov, aby sme boli držaní pod kontrolou a zároveň nám vnucujú to, že nie sme schopní vytvárať zložité rozhodnutia a uplatňovať ich bez toho, aby nám bolo povedané ako. Priama akcia je spôsob ako vzdorovať práve tým ľuďom, ktorí si myslia, že peniazmi alebo postavením si zaistia možnosť robiť si, čo chcú. Znamená to odmietnuť akceptovať moc, ktorú majú, a vziať do vlastných rúk zodpovednosť za veci, o ktorých si myslíš, že potrebujú zmenu. Neznamená to len tlačiť na

mocných, aby rozhodli lepšie v tvojom záujme, znamená to rozhodnúť sa sám za seba.

Čo následky?

Priama akcia nemusí nutne predstavovať alebo zahrňovať prekročenie zákona, ale napriek tomu si môžeš byť istý/istá, že ak budeš čeliť záujmom mocných ako sú napr. korporácie či vláda, tak tu budú aj zákony, ktoré ich budú chrániť. Pokiaľ ale má byť využitie priamej akcie účinné, je pravdepodobné, že niektorí ľudia prekročia zákony. Ak zákony hovoria, že vojna, vykorisťovanie ľudí alebo planéty sú v poriadku, ale vyjadrenie nesúhlasu nenásilným protestom v poriadku nie je, tak sú zákony zlé. Každá akcia predstavuje dosť individuálnu záležitosť, a tak je ťažké niekomu inému vysvetliť zákonné, ekonomické a sociálne následky podielania sa na nej. Jednou vecou si ale môžeme byť istí: následky za akcie zostávajú bezvýznamné voči následkom z toho, že by nikto žiadne akcie nerobil. Existujú aktivistické skupiny, ktoré poskytujú rady, nápady a podporu pri pravdepodobných osobných následkoch rôznych akcií v závislosti na tvojich okolnostiach. Pred samotnou akciou si vždy vyhľadaj svoje práva a príslušné zákony. Uvedomelosť predstavuje silu, takže nedovoľ autoritám, aby mali prevahu vďaka tvojej nepripravenosti.

Rozdielne prístupy k priamej akcii

Rôzne skupiny môžu zaujať rôzne stanoviská k prístupu k priamej

akcii vzhľadom na etickosť a efektívnosť akcie. Existuje mnoho spôsobov využitia priamej akcie, ako napr. blokáda, okupácia, spustenie transparentu, sabotáž, bojkot, či dokonca etické krádeže alebo vytvorenie niečoho pozitívneho.. Nasledujúci text predstaví niektoré z nich a pokúsi sa čiastočne vysvetliť niektoré pojmy, ktoré sú v aktivistickom kontexte vysvetľované rôznymi spôsobmi.

Úvahy o občianskej neposlušnosti, sabotáži a nenásilí

Priinášame preklad textu zameraného na niektoré problémy v diskurze a praxi priamej akcie a možný vzťah medzi touto formou politického jednanja a anarchizmom.

Úvod

■ Priama akcia" mala v posledných dvadsiatich rokoch silný vplyv na politickú oblasť. Na jednej rovine demokratizácia celej rady krajín prostredníctvom občianskeho odporu, ktorá prebehla napríklad vo východnej Európe, na Filipínach a v Južnej Afrike, dokázala, že takýto odpor môže viesť k národnej politickej revolúcii. Na druhej strane sa ukazuje, že priame akcie takýchto skupín, akými sú Greenpeace, Chipko Andolan alebo Earth First!, môžu pritiahnuť pozornosť k určitým témam, v týchto prípadoch k enviromentálnym otázkam, či k problémom súvisiacim s rozvojom tretieho sveta, a že je možné ich s pomocou taktiky priamej akcie spochybniť a (do určitej miery) aj zmeniť. V rámci anarchizmu má priama akcia dlhú tradíciu. Za posledných tridsať rokov sa anarchisti zapojili do veľa tzv. nových sociálnych

hnutí, ako sú feministické, enviromentálne, mierové hnutia a hnutia za oslobodenie zvierat. Priame akcie, ktoré sa v týchto hnutiach rozvíjali, mali nepochybne anarchistický nádych a decentralistické, nehierarchické štruktúry a rozhodovanie pomocou priamej demokracie bolo súčasťou veľkého množstva kampaní, ktoré tieto hnutia viedli.

Priama akcia, ktorú si osvojili vyššie uvedené sociálne hnutia, spochybňovala predovšetkým idey a inštitucionalizované normy štátu a spoločnosti a požadovala účasť na politickom procese. Štát si tieto normy niekedy drakonickým spôsobom znova vynucoval: napríklad v roku 1994 sa zavedením Criminal Justice Act v Británii tvrdo obmedzil legálny protest.

Nové sociálne hnutia používajú ako súčasť stratégie priamej akcie ilegálne praktiky. Väčšina hnutí napríklad vo veľkom využíva občiansku neposlušnosť. Hoci anarchisti teoreticky nemajú, vďaka svojej odmietaniu štátu, žiadny zvláštny problém s ilegalitou taktík, sú nútení ospravedlňovať svoje porušovanie zákonov. Zatiaľčo presvedčať ľudí o hodnotách anarchistických zásad je pre anarchistov nevyhnut-

né, ospravedlňovať pri tom porušovanie zákonov vedie veľakrát k tomu, že sa snažia vysvetľovať komplexné idey v rámci názorového priestoru krátkého televízneho klipu. Z taktických dôvodov je často oveľa lepšie ospravedlňovať určité konkrétne jednanie v súčasnom politickom kontexte ako obhajovať rozklad celej teoretickej opory moderného sveta. Tým mám na mysli, že ospravedlňovať porušenie zákonov nie je samo o sebe ľahkou záležitosťou. Aktivisti často nie sú schopní jasne a zrozumiteľne argumentovať. Veľa ľuďom nie je jasné, prečo je porušovanie zákonov ospravedlňiteľné, a to dokonca ani v prípade “dobrých” cieľov. Napriem tomu som presvedčený, že k oprávnenému porušovaniu zákonov je potrebné zaujať radikálny postoj, ktorý je v súlade s anarchistickou politickou tradíciou.

Budovanie priamej akcie

Vo veľa oblastiach spoločenského a politického života sa poňatie priamej akcie kritizuje. Akademici, štát, masmédiá, aktivisti, aj verejnosť — všetci manipulujú s poňatím, charakterom a legitimitou priamej akcie a pretvárajú ju. Za priame akcie sa označujú ako teroristické útoky, tak aj písanie dopisov, ale zaradenie takýchto extrémov politickej aktivity pod jeden termín samozrejme nie je návod, ako dosiahnuť presnosť popisu takéhoto fenoménu alebo presvedčivosti pri jeho obhajobe alebo odmietaní. Je teda nutné si vyjasniť, čo je to priama akcia a porozumieť tomu, aké politické aktivity formujú podstatu tejto idey.

Podstatou priamej akcie podľa mňa je, že osoba alebo skupina ľudí koná tak, aby dosiahla určitý sociálny alebo politický cieľ bez toho, aby sa toto jednanie opieralo o akékoľvek sprostredkovanie cez formálne procesy a štruktúry štátu a ekonomických vzťahov. Takže o pracujúcich, ktorí neofici-

álne štrajkujú, o ľuďoch bez domova, ktorí obsadili prázdnu nehnuteľnosť, o aktivistoch, ktorí vykonávajú akty občianskej neposlušnosti, a o ľuďoch, ktorí organizujú družstvo sa dá povedať, že organizujú priamu akciu. Takéto ponímanie nevylučuje skutočnosť, že súčasťou niektorých priamych akcií môže byť násilie. Preto je dôležité rozlišovať medzi priamou akciou a nenásilnou priamou akciou (NVDA — nonviolent direct action).

Aby sme upresnili charakteristiku priamej akcie, je dôležité rozlišovať medzi dvoma hlavnými typmi: protestnú a neprotestnú priamu akciu. Družstvá sú príkladom neprotestnej priamej akcie a občianska neposlušnosť príkladom protestnej. Okrem toho je dôležité v kategórii protestných priamych akcií rozlišovať medzi tými protestami, ktoré sú legálne a tými, ktoré sú ilegálne, ako napríklad blokády ciest.

Násilie a priama akcia

V diskusii o priamej akcii a jej význame pre anarchizmus sa nedoceňuje dôležitosť skúmania predpokladov týkajúcich sa násillia a nenásillia. Nemám tu bohužiaľ dostatok priestoru, aby som sa tým detailne zaoberal, ale načrtnem určité tvrdenia, ktoré sú pre akúkoľvek debatu dôležité.

Predstava, že násilie spočíva v použití fyzickej sily je neobhájateľná, ako ukázali vo svojich knihách J. Galtung a J. Harris. Namiesto toho sa zdá, že najužitočnejšie pre popis aktov násillia je kritérium poškodenia, či už je zapríčinené zámerné, z nedbalosti alebo z bezohľadnosti. Ublíženie nemusí byť len fyzické, môže byť aj psychické a existujú rozumné argumenty pre tvrdenie, že násilie môže byť štruktúrálné. Z histórie je jasné, že toho najväčšieho priameho násillia sa dopúšťali zavedené authority, nie tí, ktorí sa usilovali o revolučné ciele. Aj keď sú anarchisti často

považovaní za tých najhorších páchatel'ov politického násilia, dôkazy tento názor nepodporujú. Ako tvrdí Peter Marshall v *Demanding the Impossible: "Anarchisti v skutočnosti prispeli oveľa menej k celkového súhrnu ľudského násilia ako nacionalisti, monarchisti, republikáni, fašisti či konzervatívci, nehovoriac o mafii alebo o organizovanom zločine. Nikdy, na rozdiel od vlád, chladnokrvne neuvažovali o úplnom zničení zeme ako jadroví vedci, generáli, či prezidenti. Nikdy neprijali politiku premysleného teroru pri moci ako Robespierre, Stalin alebo Pol Pot."*

Akademici a priama akcia:

Prípád sprostredkujúceho porozumenia

Akademické práce o priamej akcii sú silno ovplyvnené kampaňami občianskej neposlušnosti, ku ktorým prišlo počas 20. storočia hlavne v Európe a v Spojených štátoch, ako boli kampane proti jadrovému zbrojeniu v 60. a 80. rokoch alebo boje za občianske práva v Spojených štátoch. Výnimkou je pozornosť venovaná kampaniam satyagraha v Indii, inšpirovaná Gándhím.

Existuje konflikt medzi tými, ktorí priamu akciu robia, a tými, ktorí o nej teoretizujú, čo pramení v nezhode o presnú definíciu toho, čo je a čo nie je v aktivitách priamej akcie násilím. V nasledujúcej diskusii sa zaoberám individuálnou a kolektívnou voľbou, osobným a inštitucionalizovaným násilím, násilím proti ľuďom alebo majetku, násilím ako obranou alebo útokom a pod.

Predovšetkým sa tu chcem zamerať na "ekotáž"⁽¹⁾, ktorá je určitou taktikou priamej akcie. Definoval by som "ekotáž" ako "čin, ktorý vedome prekračuje zákon, jeho cieľom je zastaviť, zmarit' či spomaliť

proces alebo jednanie, ktoré podľa aktéra škodí životnému prostrediu alebo ho ničí, je to akt protestu, a poškodzuje alebo ničí majetok tých, na ktorých sa protest zameriava." Ekotáž zahŕňa také činy, ako sú zatĺkanie klincov do kmeňov stromov, poškodzovanie strojov alebo ničenie zememeračských značiek⁽²⁾. Doteraz neexistuje žiadny dôkaz, že by takýmito aktivitami bolo spôsobené nejaké úmyselné ublíženie, a to napriek mylným názorom niektorých prominentných autorov v tejto oblasti (napríklad A. Dobson, L. Martell, či J. DesJardis). Incident, ktorý tvorí základ pre väčšinu rétoriky definujúcu ekotáž ako úmyselné ublíženie, sa odohral v roku 1987 v Cloverdale v Kalifornii, kde jedného drevorubača zranil letiaci odštiepok reťaze z pily, ktorá sa roztrhla, keď narazila na zatĺčený kliniec v kmeni. Dave Foreman, ktorý v *Confession of Eco-Warrior* (Vyznanie ekologického bojovníka) ako jediný poskytuje úplný opis udalosti, tvrdí, že nikdy nebol predložený žiadny dôkaz, že by do toho bol zapletený nejaký Earth First! aktivista alebo iný environmentalista, hlavný podozrivý miestneho šerifa bol republikán, ktorý vlastnil pôdu oproti miestu, kde sa ťažilo drevo. Strom, do ktorého bol zatĺčený kliniec, nebola stará pôvodná sekvoja, ale vysádzaná (environmentalisti obyčajne vedú kampane proti rúbaniu pôvodných lesov), klince boli do stromu zatĺčené až po tom, čo bol strom vyrúbaný (pritom dôvodom, prečo sa to robí, bolo zabrániť rúbaniu), dodatočne sa vďaka dôkazom, ktoré poskytol sám poškodený, ukázalo, že celý incident bol záležitosťou bezpečnosti práce a nie ekotáže.

V niektorých kruhoch sa kladie ekotáž na úroveň terorizmu. Každá slušná kritická analýza pojmu terorizmus ukazuje, že v terorizme ide predovšetkým o to, aby sa prostredníctvom zabíjania, mrženia a zraňovania u ľudí vyvolal strach. Takéto jednanie sa teda očividne líšia od aktivít

ekosabotérov, ktorí len poškodzujú majetok. Brat' úmyselne rovnako tieto dva typy aktivít je falošné a podkopáva tak akúkoľvek vážnu diskusiu na danú tému. Ako prehlasuje environmentálny aktivista Mark Roselle, *“použiť slovo terorizmus pre ekotáž je totálne znehodnotenie skutočného významu toho, čo vôbec terorizmus je, a čo robia ľudia, keď sú skutočne zúfalí”*. A s ohľadom na vášnivú diskusiu o zatĺkaní klinčov do stromov, ktorá prebehla v Spojených štátoch, pokračuje v argumentácii, že pokiaľ by boli ekosabotéri teroristi, potom by zatĺkali klince do ľudí, ktorí sú zodpovední za ničenie životného prostredia, a nie do stromov.

Prekrútenie ekotáže na terorizmus v akademických textoch len prezrádza vieru v absolútnu posvätnosť majetku, podobnú tej, ktorá prestupuje legálnymi inštitúciami štátu. Hodnotové systémy nie sú absolútne. Namiesto toho sa o jednaní (ako ničenie majetku pre politické ciele) musí uvažovať s ohľadom na ich bezprostredný a nižší kontext.

Odpoveď štátu

Viera v súdny systém v Británii ako čestného arbitra spravodlivosti bola v niekoľkých posledných rokoch podkopaná. Prispelo k tomu odhalenie série utajovaných metód, ktoré polícia a pokuratúra používali k zamedzeniu účinnosti protestov, k spochybneniu ich legitimity a k nepriaznivému ovplyvneniu morálky protestujúcich. Niektoré z týchto metód, ktoré štát použil proti ľuďom angažovaným v environmentálnej priamej akcii, zahŕňali: zatýkanie bez vznesenia obvinenia, triviálne prípady sa dostali až k súdu, ktorý ich okamžite zmietol zo stola⁽³⁾, uvalenie neobyčajne reštriktívnych podmienok pre prepustenie⁽⁴⁾, ignorovanie ilegálneho jednania ľudí, ktorí sa na protestoch nepodielali. Okrem toho boli ľudia z iných protestných

skupín odsúdení k úplne neprimerane vysokým trestom⁽⁵⁾.

Len s problémami by bolo možné sa vyhnúť záveru, že prvé tri metódy (zatýkanie bez obvinení, triviálne prípady na súde a reštriktívne podmienky prepustení) predstavujú cynickú snahu zastrašiť, obťažovať a vylúčiť z protestu zatknutých a/alebo obvinených. Tieto prípady ukazujú, že všetci si nie sú pred zákonom rovní, takže v ňom nie je možné nájsť oporu, ani v ňom hľadať ochranu. A príklad reštriktívnych podmienok prepustenia je prejavom snahy vytvoriť atmosféru zastrašovania založenú na výnimočnej tvrdosti potencionálnych dôsledkov. To všetko ilustruje skutočnosť, že protestujúci sú považovaní za vinných predovšetkým preto, že prekračujú skôr politický ako právny poriadok, a že trestnoprávne kroky sa dajú proti nim legitímne zneužiť mimo akýkoľvek formálny postup justície.

Odpoveď médií

Pojem priamej akcie utvára v prvom rade sprostredkujúci diskurz masmédií. Názory politikov, polície, súdu, aktivistov a niekedy dokonca aj širokej verejnosti sa objavujú v novinách, televízii a rozhlase. Masmédiá nie sú obyčajnými hlásateľmi správ, očividne tiež interpretujú, upravujú, editujú a konštruujú výpovede, ktoré sa tak sami môžu stať politickým jednaním, rovnako ako akcia a slová, o ktorých informujú.

Masmédiá vytvárajú poňatie priamej akcie rôznymi spôsobmi. Napríklad John Vidal v *Guardiane* priame akcie prostredníctvom svojich investigatívnych reportáží otvorene podporuje, ako tomu bolo v prípade kampane proti cestnému obchvatu v Newbury. Iní novinári, ako napríklad Greg Swift z *Daily Mail*, sa snažia vyvrátiť argumenty tých, ktorí sú zapojení do priamych akcií pri protestoch proti výstavbe

ciest tým, že ich charakterizuje ako “parazitov na podpore v nezamestnanosti”, ktorí sú neustále opití, sftovaní a popisuje “špinu” protestných kempov. Ďalší novinári, ako napríklad John Harlow zo Sunny Times, ako podávajú nepodložené správy o “teroristických” aktivitách. Harlowov článok (z 3. júla 1994) je obzvlášť odporný, keď tvrdí, že “extrémisti” infiltrovali “ozajstné” environmentálne hnutie a sú odhodlaní použiť akékoľvek metódy, vrátane ubližovania ľuďom, aby dosiahli svoje ciele.

Aj keď v inštitucionalizovaných médiách existuje tendencia zobrazovať Earth First! a iné skupiny priamej akcie negatívne, nemusí to tak byť nutne vždy. Okrem iného tiež vďaka masmédiám dosiahli tieto témy v posledných rokoch tak vysokej publicity. Je tiež pravda, že v niektorých prípadoch môže byť dobrá akákoľvek publicita. Prieskum Gallupovho ústavu z roku 1995 napríklad ukázal, že za obdobie medzi rokmi 1984 a 1995 sa o 70% zvýšil počet ľudí, ktorí schvaľujú blokády dopravy.

Skresľovanie informácií médiami “hlavného prúdu” však tiež veľa ľudí podnietilo k tomu, aby sa zapojili do inej formy priamej akcie a začali sami vytvárať “undergroundové” bulletiny, časopisy a videá⁽⁶⁾. Takéto publikácie samozrejme mali svoju vlastnú agendu a niektoré majú aj svoj vlastný senzáciový štýl reportáží, tak ako noviny Class War, ale väčšinou poskytujú alternatívny zdroj informácií o kampaniach priamej akcie a o myšlienkach, ktoré sa nápadne odlišujú od stanovísk poväčšinou pravicovej tlače.

Formy protestu

Pre väčšinu kampaní sú bežné tri typy nenásilných priamych akcií, ktoré v súčasnej dobe environmentálne hnutie používa:

- priniesť svedectvo,
- obštrukcia,
- masové hnutia.

Priniesť svedectvo:

symbolizmus, médiá a evidentné nespravodlivosti

Priniesť svedectvo je forma priamej akcie, ktorá má dlhú históriu už ako súčasť kvakerskej tradície. Má v sebe silný spirituálny prvok, ktorý kladie veľký dôraz na všimanie si nespravodlivosti, kdekoľvek k nej dochádza. Skupiny ako napríklad Greenpeace to využívajú, aby dramatisovali účinky svojich akcií. Ako hovorí P. Wapner: “Keď sa Greenpeace postaví na voľnom mori proti veľrybárskym lodiam, alebo keď blokujú železničnú trať, po ktorej prevážajú toxický materiál, alebo upchávajú priemyselné výpusty, svedčí to o tom, že veria v ekologickú nespravodlivosť”. Greenpeace sa snaží vytvoriť obraz ničenia životného prostredia, ktoré je možné dostať prostredníctvom médií k čo najširšiemu publiku. Myšlienka spočíva v pozvaní verejnosti, aby sa stala svedkom, umožniť ľuďom po celom svete, aby sa dozvedeli o ekologických nebezpečenstvách a snažiť sa v nich vyvolať pocit pobúrenia.” Pozitívne reakcie na takéto akcie, kedy Greenpeace “prináša svedectvá”, boli značné a problémom, na ktoré jeho členovia upozorňovali, sa dostáva rozsiahlej mediálnej pozornosti, aj určitej odozvy zo strany vlády a priemyslu. Okrem toho veľká publicita týchto akcií a výslovná odanost’ étosu nenásilia zvyšuje vo verejnom mienení prijateľnosť priamej akcie⁽⁷⁾.

Akokoľvek má taktika “prinášať svedectvá” svoje politické využitie, je nutné ju z hľadiska anarchistov chápať ako obmedzenú, pretože sa až príliš spolieha na to, že masmédiá účinne predajú posolstvo, ku ktorému jedinec alebo malá skupina aktivistov priláka ich pozornosť. Je dosť pravdepodobné, že mediálne reportáže z akcií nebudú priaznivo naklonené zámerom organizátorov. Okrem toho iba upozorňovanie širokej verejnosti na evidentné zlo prostredníctvom taktiky “priniesť svedectvo”, môže byť síce neodmysliteľnou súčasťou kampane za zmenu, aby však bolo skutočné účinné, musí byť zapojené do väčšieho celku. Problémom je tiež, že niektoré organizácie, ktoré praktikujú túto taktiku, sa spoliehajú na malú skupinu “elitných” aktivistov, ktorí majú “svedčiť” o nespravodlivosti za všetkých ostatných.

Obštrukcia:

buldozéry, domy na stromoch a zámky na bicykle

Obštrukcie majú, rovnako ako prinášanie svedectva, úctyhodnú tradíciu. Podstatou myšlienky tohto typu priamej akcie je prekaziť jednanie či proces, ktorý je terčom akcie, alebo im zabrániť. Použitá taktika môže zahrňovať rôzne podoby občianskej neposlušnosti, akými sú blokády alebo obsadzovanie stavieb. V environmentálnom hnutí zahrňali takéto typy priamej akcie práve zásahy Earth First! proti rúbaniu starých lesov v Spojených štátoch, alebo v Británii protesty proti výstavbe diaľnic.

Protesty proti výstavbe diaľnic v 90. rokoch vo Veľkej Británii priniesli sériu stále vynaliezavejších taktík používaných skupinami Earth First!. Zahrňali pripútavanie sa k ťažkým strojom pomocou masívnych zámkov na bicykel, zabetónovanie sa do miestnosti budov určených na demoláciu, budovanie domov na stromoch,

ktoré stáli v ceste predpokladanej stavbe cesty a sedenie pred buldozérmi a v buldozéroch. Tieto formy priamej akcie pravdepodobne prispeli k zmene verejnej mienky a vďaka tomu aj k zrušeniu viacerých stavebných projektov. Opäť je tu riziko, že takéto aktivity môže robiť len “elitná” skupina aktivistov a že ostatné, menej príťažlivé aktivity by mohli byť v očiach aktivistov a širšej verejnosti znehodnotené.

Priama akcia masového hnutia:

Ľudia, moc, participácia

Priama akcia v predchádzajúcich dvoch príkladoch je priamou akciou relatívne malého počtu ľudí. Oproti tomu masové hnutia v tom ideálnom prípade zahrňajú také množstvo ľudí, že zákon, politika alebo činnosť, proti ktorým sa protestuje, sú zrušené alebo zastavené váhou počtu ľudí. Takéto kampane, ako bolo Hnutie za občianske práva v Spojených štátoch, Gándhího kampaň za národné oslobodenie v Indii a Anti-Poll Tax kampaň (Kampaň proti zavedeniu dane z hlavy) v Británii sú príkladom masových hnutí, ktoré použili priamu akciu predovšetkým ako prostriedok k politickej sociálnej zmene.

Masové hnutia priamej akcie v environmentálnej oblasti sa zatiaľ vyskytli len z krajinách, kde to bolo skôr otázkou bezprostredného prežitia ako otázkou dlhodobého etického alebo politického presvedčenia. Napríklad Chipko a Narmada Bachao Andolans v Indii alebo Aliancia pralesných ľudí v Amazónii, ktoré viedli kampaň proti odlesňovaniu a výstavbe priehrad, používali nenásilnú priamu akciu napriek tomu, že sami čelili rozsiahlej represii a násiliu. Týmto kampaniam sa podarilo vyvolať nejaké zmeny ako v environmentálnej politike jednotlivých štátov, tak aj v nadnárodných

finančných organizáciách, akými sú Svetová banka a Medzinárodný menový fond.

Nenásilie

V súčasnej debata o nenásilí a násilí, ktorá prebieha v skupinách používajúcich priamu akciu, rétorický zápas medzi “fluffies” (zmäknutými) a “spikies” (ostrými) odráža debaty, ktoré sa odhrávali vo väčšine hnutí za sociálnu zmenu tohto storočia. Debata o najefektívnejšom a najetickjšom prostriedku k dosiahnutiu určitého cieľa vychádza zo širokej palety zdrojov: Mahátmom Gándhím a Martinom Lutherom Kingom začínajúc a marxizmom a anarchizmom končiac. Koncept nenásilia, podobne ako koncept násilia, býva v akademickej literatúre často nepochopený a podobne je tomu aj v rétorike masmédií a argumentoch aktivistov. V debatách o nenásilí je zrejme najvýraznejší vplyv Gándhího myšlienok, a preto budú ohniskom krátkeho prehľadu o teórii nenásilia.

Gándhí urobil pre teóriu nenásilia pravdepodobne viac ako ktokoľvek iný a na jeho jednaní a jeho diele sa často odkazuje ako na určité merítko tohto konceptu. Jeho predstava o nenásilnom jednaní, čiže satjagrahe, sa často prekrúca a stavia sa na úroveň pasívnej rezistencie, zatiaľ čo Gándhího koncept je oveľa prepracovanejší.

Satjagraha má tri hlavné prvky: ahimsa (nenásilie), hľadanie pravdy a vlastné utrpenie. Bondurant podáva v svojej knihe o Gándhího filozofii detailný popis súhry týchto prvkov v Gándhího celkovom koncepte politického jednania. Obsahuje dosť príkladov, ktorými sa dá ilustrovať komplexita Gándhího myšlienok a nedomyšliteľné napätie medzi nimi pri pohľade na jeho názory na násilie a nenásilie:

“Zatiaľ čo (pre Gándhího) bolo všetko násilie zlé a musí sa z teoretického hľadiska odsúdiť, bolo dôležité rozlišovať jeho rôzne formy a kontexty. Defenzívne násilie bolo

morálne na vyššej úrovni než ofenzívne... Spontánne násilie bolo morálne nadradené násiliu predom premyslenému... Násilie dlhú dobu utlačovaných skupín postrádajúcich možnosť spoločného, sústredeného jednania, bolo oveľa “pochopiteľnejšie” ako násilie tých, ktorí majú príležitosť participovať na politickom živote a vyvíjať organizačné úsilie... Pre Gándhího bolo nenásilie nekonečne morálne vyššie ako násilie, to však bolo zase nekonečne vyššie ako zbabelosť... Gándhí tiež tvrdil, že násilie malo aspoň zastrajujúci efekt a pravdepodobne tak redukovalo výskyt väčšieho násilia, kdežto zbabelci len krmia nenásytný apetít násilníkov. Tam, kde bola “voľba len medzi zbabelosťou a násilím” odporúčal Gándhí násilie.” Alebo iný citát: “Akceptujem takú interpretáciu ahimsy, ktorá tvrdí, že nie je len negatívnym stavom ~neškodiť~, ale je to pozitívny stav lásky, konania dobra, a to dokonca aj voči tomu, kto koná zlo. Ale neznamená to pritom pomáhať tomu, kto koná zlo, aby v tomto konaní pokračoval, ani to pasívnym prijatím tolerovať. Oproti tomu láska, aktívny stav ahimsy, vyžaduje, aby ste sa postavili proti tomu, kto koná zlo tým, že sa od neho dštancujete, dokonca aj keď ho to môže uraziť, alebo fyzicky zranit’.” Násilie vo vyššie spomenutom prípade nie je absolútne a je zrejme, že sa na rozdiel od iných zdrojov, ako napríklad liberálna právna veda, k rôznym typom a k rôznej miere násilia pristupuje a malo by sa pristupovať rôzne. Podobné príklady prijateľnosti ospravedliteľného násilia sa vyskytujú v prípade sebaobrany, a keď k nemu dochádza počas “spravodlivej” vojny. Gándhího pohľad na násilie sa príliš nelíši od bežne rozšíreného názoru, že v určitých situáciách môže byť určité násilie nevyhnutné.

Pravdepodobne najvýznamnejší rozdiel medzi Gándhího názorom na násilie a názorom väčšiny ľudí je v tom, že rozvinul a používal koncept nenásilia,

ktorý sa radikálne líšil od predchádzajúcich koncepcií. Gándhího nenásilie vyžadovalo odvahu, bolo aktívnym, nie pasívnym postojom a znamenalo, že človek by mal do nenásilného činu vložiť celú svoju myseľ, telo, aj dušu. Takýto postoj vyžaduje, aby sa zapojilo veľa ľudí, ale použiť nenásilie by v ideálnom prípade a po dôkladnom tréningu mohlo viesť k pozitívnej sociálnej zmene.

Gándhího názor na nenásilie, aj keď radikálne, nebol absolútny. S nenásilím je potrebné spojiť aj iné hodnoty, ako napríklad spravodlivosť, pravdu, či odvahu. To odhaluje vnútorné rozpory Gándhího myslenia. Je však treba si uvedomiť, že nebol filozof, ale sociálny aktivista, ktorý prijal veľa anarchistických princípov a praktík. Aj keď niektoré Gándhího myšlienky ohľadne nenásilia sú problematické, ako napríklad poňatie “ja” a “dobrovoľné utrpenie” a predstava, že nenásilie neznamená, že nikto nikomu neublíži, veľa z jeho názorov a názorov jemu podobných sú cenné pri pokusoch vytvoriť koncepciu radikálnej priamej akcie pre súčasné boje.

Pretransformovanie priamej akcie

Protestná priama akcia sa v posledných dvadsiatich rokoch vyvinula a modernizovala mnohými spôsobmi. Tradičné metódy protestu, ako sú protestné pochody, zhromaždenia a pikety, sa naďalej používajú, niekedy aj s veľkým úspechom, ale len vďaka širokej palete nových, nápaditých a pôsobivých taktík, sa sociálne témy a témy životného prostredia udržali v pozornosti verejnosti. Tematika životného prostredia sa vo Veľkej Británii stala vysoko exponovanou, a to ako lokálne, tak aj celoštátne, práve vďaka priekopníckym taktikám takých skupín, ako sú Earth First!, Reclaim the Streets (ktorí obsadzujú ulice a vracajú ich priestor do užívania ľuďom),

Citizen 's Recovery of Indigenous People 's Stolen Property Organization (ktorí odstraňujú z obchodov výroby z dreva pochádzajúceho z dažďových pralesov, bez toho aby za ne platili a nosia ich na políciu, aby spochybnili ich legálny status) a Critical Mass (ktorí pri mobilných “street parties” na kolesách navracajú cesty cyklistom).

Z akcií týchto skupín je evidentné, že stratégie a taktika priamej akcie je formou politického jednanja, ktoré sa neustále vyvíja. Sharpove štúdie z roku 1973 o nenásilných akciách ich uvádza takmer 200 typov. Z radikálnej perspektívy je dôležité rozlišovať medzi protestom a odporom. Protest je vo väčšine prípadov aktom nesúhlasu namiereného na špecifický problém a obsahuje implicitné uznanie vonkajšej autority, voči ktorej sa protestuje. Oproti tomu odpor je otvorenejší koncept, ktorý so sebou nesie principiálnu opozíciu proti zavedenej autorite.

Občianska neposlušnosť

Taktika občianskej neposlušnosti môže byť pre anarchistov teoreticky problematická, pretože vyžaduje uznanie legitimacy štátu. Človek môže vykonať akt občianskej neposlušnosti (celkom oprávnené) a zachovávať si pritom dlhodobý cieľ odstránenia štátu. Tvrdiť niečo iné by znamenalo poprieť Gándhího účasť na aktoch občianskej neposlušnosti alebo odmietnuť názor, že bol revolucionár, obidve sú rovnako nezmyselné.

Anarchistická perspektíva občianskej neposlušnosti ide ďalej ako koncepcia, ktorá iba vyzýva mocných, aby pozitívne reagovali na ciele priamej akcie. Anarchisti sú presvedčení, že politický aktivizmus presahuje inštrumentalizmus štátu a zavedených postupov a že cieľom priamej akcie má byť vytvorenie organizačných

a sociálnych štruktúr, ktoré môžu a budú existovať mimo štát.

S tradíciou občianskej neposlušnosti úzko súvisí princíp prijatia primeraného trestu za “zločin”, obzvlášť v súvislosti s ilegálnymi aktivitami. Z anarchistického hľadiska je však tento princíp a niektoré komplikácie, ktoré s ním súvisia, značne diskutabilné.

Odporovanie trestu

Casto sa tvrdí, že “byť ochotný prijať trest” za prestúpenie zákona pri občianskej neposlušnosti (či sabotáži) je významnou súčasťou argumentácie v prospech legitimity takýchto ilegálnych akcií. Táto predstava je založená na záväzkoch, ktoré občania majú voči štátu. N. Buttler a ďalší ukázali, že takéto záväzky nie sú absolútne a teda nemôže byť absolútnym záväzkom prijať legálne dôsledky ilegálnych činov. Napriek tomu si myslím, že anarchisti majú záväzky k občianskej spoločnosti. Jedným z týchto záväzkov je povinnosť vysvetliť oprávnenosť svojho jednanie ako tým, ktorí sú priamou akciou zasiahnutí, tak aj širšej verejnosti a dokázať, že priame akcie nie sú zamerané na podkopávanie občianskej spoločnosti, ale že v nich ide o dosiahnutie určitých zlepšení na úrovni spravodlivosti či morálneho statusu samotnej spoločnosti. Je preto dôležité, aby anarchisti, rovnako ako všetci ostatní, ktorí takto porušujú zákony, ospravedlnili svoje ilegálne akcie tým, že jasne vyjadrili svoj zámer.

Veľa autorov a aktivistov tvrdí, že sám cieľ občianskej neposlušnosti, či už spočíva v oslovení ľudského zmyslu pre spravodlivosť, či morálneho presvedčenia, alebo vo vyburcovaní verejnej mienky, vyžaduje, aby bol človek ochotný prijať trest. Gándhí založil svoju argumentáciu v prospech tohto postoja na tom, že dobrovoľne zvolené utrpenie môže ľuďom “otvoriť oči”

a dovoliť uvidieť krivdu.

Prijatie trestu je určite jeden zo spôsobov (snád až príliš viditeľný) dobrovoľného utrpenia, ale zdá sa mi, že nie je tým jediným a dokonca ani tým najdôležitejším. Často sa ignoruje dobrovoľné utrpenie, ktoré so sebou nesie samotná účasť na akte občianskej neposlušnosti, ale ktoré môže byť porovnateľné s utrpením, ktoré má ľudom “otvoriť oči” a vytvorí základy pre dosiahnutie cieľov občianskej neposlušnosti.

Gándhího poňatie dobrovoľného utrpenia bolo kritizované tiež z feministickej perspektívy. Koncept dobrovoľného utrpenia predpokladá, “že jeho hodnota spočíva v tom, že sa o neho usiluje — to má za následok mimoriadny, šokujúci a viditeľný dopad. Ženy sa málokedy usilujú o fyzické a citové utrpenie, pretože je do značnej miery už súčasťou ich existencie. Nemali by sme sa mať navyše na pozore pred mužmi, ktorí nám hovoria, že utrpenie je dobrá vec? Prijal by Gándhí utrpenie od Britov alebo Martin Luther King od bielych? Nie, ide o to, že sme to jedine my sami, kto môže rozhodnúť, koľko sme pripravení znieť v tom ktorom prípade.” Z tohto hľadiska nie je dobrovoľné utrpenie niečo, o čo sa musí nutne pri dosahovaní cieľov občianskej neposlušnosti usilovať. Niekedy ale môže byť považované za určitú taktiku.

Vyššie zmienené ciele občianskej neposlušnosti nie sú jedinými cieľmi, o ktoré sa dá v takýchto akciách usilovať. Odmietanie spolupráce a fyzická obštrukcia sú stratégiami, ktoré by mohli znemožniť zavádzanie niektorých zákonov a politiky štátu. Príkladom odmietania spolupráce je neplatenie Poll Tax (daň z hlavy) a príkladom taktiky fyzickej obštrukcie sú súčasné protesty proti výstavbe diaľnic. Takéto ciele sú radikálnejšie než iné už zmieňované a ako tvrdí Buttler: “Úspech alebo zlyhanie týchto stratégií mohli zle dopadnúť, pokiaľ by aktéri občianskej neposlušnosti pripustili,

aby boli zatknutí a tak odstránení z miesta obštrukcie.”

Odporovanie trestu môže byť tiež motivované skutočnosťou, že súdne jednanie môže byť, a tiež veľa krát bolo, buď štátom alebo jeho agentmi využívané na politické ciele. Takže pokiaľ existuje dôkaz, že sa človeku nedostane spravodlivého súdneho pocesu, alebo že je to vrcholne nepravdepodobné, potom aj keď z iných dôvodov súhlasí s tým, že by sa podrobil trestu, môže byť z politických dôvodov nutné klásť odpor a trestu sa vyhýbať. Ako tvrdí v jednom svojom článku G. J. Schochet, *“trest sa nutne nemusí považovať len za aplikáciu sankcie a právneho dôsledku porušenia zákona, ale dá sa naň pozerat’ ako na zákon alebo politiku samu o sebe, ktoré sú nespravodlivé a môžu alebo mali byť porušené z rovnakých dôvodov, z ktorých bol porušený zákon, ktorý predchádzal sankcii. Takže odpor sa stáva d’alším prípadom občianskej neposlušnosti.”*

Sabotáž

Poškodeniu alebo ničeniu majetku sa v modernej spoločnosti pripisuje prísna morálna stigma. Argumenty proti nemu sú zakorenené v názoroch na právo, násilie a občianstvo. Myšlienka posvätnosti vlastníckych práv, ktorá sa rozvinula v modernej konzumnej spoločnosti, viedla k názoru, že pri ochrane majetku je prijateľné používať násilie voči ľuďom. Sabotáži, ako zvláštnemu útoku na majetok sa dostáva podobného, ak nie väčšieho morálneho odsúdenia ako “kriminálnej” krádeži alebo vandalstvu.

V histórii sa objavujú prípady, kde sa sabotáž používala v určitom kultúrnom alebo sociálnom kontexte a pre špecifické politické alebo ekonomické ciele: luddistické ničenie strojov, ktoré na začiatku 19. storočia ohrozovali tradičné živobytie, je snád’ najznámejší a často tiež najviac nep-

ochopený príklad. Podobne veľa kampaní za politické a ekonomické zmeny v spoločnosti zahŕňali prvky sabotážnej činnosti. Ako hnutie za oslobodenie zvierat, tak aj enviromentálne hnutia dosvedčujúce vývoj sabotáže ako prostriedku k dosiahnutiu určitých cieľov hnutia. Logika tejto stratégie spočíva v tom, že sabotáž spôsobí firmám, ktoré vykorisťujú zvieratá a devastujú životné prostredie, také finančné straty, ktoré podkopávajú schopnosť týchto firiem naďalej pokračovať v ich deštruktívnych aktivitách. Pokiaľ sú vykorisťovanie a devastácia príliš drahé, tí, ktorí ich robia, budú prinútení s nimi skončiť.

Existuje rad dokladov, ktoré potvrdzujú určitú účinnosť takejto stratégie. Napríklad koncom 80. rokov spôsobil Animal Liberation Front (ALF) v Británii škody v hodnote 6 miliónov libier za rok a ekotáže v Spojených štátoch stáli firmy celkom 20-25 miliónov dolárov. Má sa za to, že v ideálnom prípade peniaze použité na zaplatenie škôd, na zdokonalenie bezpečnosti a na zaplatenie vyšších poistiek sú tými, ktoré nejdú na vykorisťovanie zvierat a na devastáciu životného prostredia.

Ľudia ospravedľujú sabotáže veľa spôsobmi: považuje sa za odvodeninu myšlienky sebaobrany, robí sa v súlade s “vyšším morálnym zákonom” a pristupuje sa k nej preto, že ciele ospravedľujúce prostriedky, a že z takýchto činov plynú dobré dôsledky.

“Seba”obrana

Vradikálnej, enviromentálnej literatúre sú bežné názory, ktoré ospravedľujú ilegálne aktivity myšlienkou rozšíreného zmyslu pre sebaobranu. Dobre to vyjadril Christopher Manes: *“Ak naše Ja patrí k širšiemu Ja, ktoré zahŕňa celú biologickú komunitu, v ktorej prebývame, potom útok na stromy, na vlkov, rieky je útokom na nás všetkých. Obrana miesta sa stáva formou*

sebeobrany, ktorá by vo väčšine etických či právnych systémoch mala byť dostatočnou oporou pre zatĺkanie klincov do stromov alebo prepichovanie pneumatík.” Rétorická sila tohto postoja pri ospravedlňovaní sabotáže je asi je najlepším prvkom. Takmer každý by súhlasil s tým, že brániť sa proti útokom ohrozujúcim život je ospravedlňiteľné, aj keby to znamenalo ublíženie útočníkovi. Kvôli tomu, že ide o obranu neľudskej tretej strany, akou sú lesy alebo rieky, je tu rad teoretických problémov, pretože ničenie strojov alebo zatĺkanie klincov do stromov nie je obrana rovnakého druhu ako bežná sebaobrana.

Vyššie zákony?

Mnohí aktivisti v radikálne environmentálnom hnutí používajú pre zakotvenie svojho ospravedlnenia občianskej neposlušnosti alebo ekotáže pojem “vyššieho morálneho zákona” alebo “vyšších ekologických zákonov”. Teória vyššieho zákona sú buď teologické alebo naturalistické etické systémy, ale tu sa budem zaoberať len neteologickými teóriami vyššieho zákona. Existuje rad vážnych námietok, ktoré sú často vznesené proti teóriám vyššieho zákona obecné: po prvé, preukázateľnosť toho, čo vôbec sú vyššie zákony, je vždy závislá na čiastkových ľudských znalostiach a rozumu, po druhé, neexistuje žiadny nezaujatý arbiter, ktorý by rozhodol pri hraniciach vyšších zákonov a inými hodnotami či zákonmi. Každé použitie teórie vyššieho zákona musí s týmito námietkami počítať. Niekoľko ľudí v environmentálnom hnutí s tým ráta a spoľieha sa pri tom na fakt, že vyššie zákony sú evidentné. Aj keď v myšlienke vyšších zákonov je určená značná rétorická sila, je dôležité založiť takéto názory na pevnejšej vysvetľujúcej teórii.

Aj keď status súborov zrozumiteľných ekologických zákonov, na ktorých

bola postavená teória vyššieho zákona, problematický Peter List vo svojej knihe tvrdí, že vedecké ekologické vedenie sa dá využiť skôr v jeho spôsobilosti prinášať dôkazy než ako konečný zákon, na ktorého základe by sa dali formovať etické princípy.

V súlade s ďalšími princípmi, ako sú “vlastná hodnota neľudskej prírody” alebo “záväzok nespôsobovať utrpenie neľudským živočíchom”, môže vedecké ekologické porozumenie formovať náležitý vyšší ekologický “zákon”, ktorý sa dá potom v určitých situáciách použiť k ospravedlneniu ilegálnych činov.

Ospravedlňujú ciele prostriedky?

Vaktivistickej diskusii sa bežne prehlasuje, že bez ilegálnych akcií, ktoré napravujú environmentálnu krízu, by sa nevyhnutne dostavili zlé následky. Akademici ako C. Cohen v prípade občianskej neposlušnosti alebo M. Martin v prípade ekotáže tiež použil konsekvencialistickú teóriu k tomu, aby na nej založil svoju argumentáciu opraveľujúcu ilegálne akcie. Podľa Cohena a Martina závisí to, či sa aktivistom podarí sa ospravedlniť, na tom, či sú ich ciele zhodné s cieľmi širšej verejnosti a je nutné starostlivo hodnotiť stretávajúce sa faktory, ktoré sa objavujú kvôli kontroverznej povahe použitých prostriedkov. S ohľadom na environmentálne hnutie je zrejme, že existuje verejnosťou zdieľaný pocit starosti o ochranu divočiny, o zamedzenie znečistenia a o využívanie zdrojov. Preto podľa Martina môžu tieto zdieľané ciele tvoriť základy k ospravedlneniu ekotáže, pokiaľ iné prostriedky zlyhali. Aj keď sú Cohenove a Martinove argumenty užitočné pri formovaní radikálnej obrany ilegálnej akcie, obaja si nevedomujú, že aktivisti sa niekedy zapájajú do neposlušnosti práve preto aby spochybnili zavedené poňatie spravodlivosti

a morálky, rovnako ako zavedené prostriedky, ktorými sa tieto ciele dosahujú. Spochybnenie tradičných morálnych predstáv o tom, ktoré bytosti sú hodnotné a mali by byť preto rešpektované, ako to vyjadruje napríklad filozofia “hĺbkovej ekológie”, môže teda priniesť opodstatnené dôvody prečo sa aktivisti domnievajú, že sú ilegálne akcie nevyhnutné.

Poznámky:

- 1 “Ekotáž” je skrátený termín pre “ekologickú sabotáž”. Tento typ akcie sa tie nazýva “monkeywrenching” alebo “ekoobrana” atd.
- 2 Zlákvanie klinec do stromov (tree-spiking) je taktika, ktorá má stromy komerčne znehodnotiť a zabrániť tak ich rúbaniu.
- 3 Tri príklady: veľa ľudí bolo zatknutých a obvinených z krádeže “dreva nezistenej hodnoty” na stavbe diaľnice M11 v Londýne. Súd mal tri pojednávania a vyústilo do zamietnutia žaloby, pretože sa nedostavil hlavný svedok žalujúcej strany. Sudca pri zamietnutí žaloby prehlásil, že už bolo vyplytvaných at’ príliš veľa verejných zdrojov na takéto malicherné obvinenie. Ďalší prípad tiež z M11 sa týkal zatknutia kvôli krádeži kusu lana. Prípad z protestov proti diaľnici M65 sa zas týkal obvinenia poškodenia nohavíc člena bezpečnostnej agentúry. Nohavice boli poškodené náhodou jedným z protestujúcich, ktorý bol na strome, nemal kýbel a potreboval si ulaviť’. Člen bezpečnostnej agentúry odmietol o pár krokov uhnúť’. Protestujúci bol najskôr uznatý vinným, ale pri odvolaní bol oslobodený.
- 4 V súčasnosti dostávajú demoštranti proti diaľniciam od sudcov také podmienky prepustenia, ktoré im zneťažujú dostať sa na miesto kde pracujú bez toho aby ich porušili.
- 5 Napríklad rozsudok pri aktivistovi za práva zvierat Keitha Manna, ktorý bol odsúdený na 14 rokov (po odvolaní na 11 rokov) sa dá považovať za politicky motivovaný. Sudca bol chovateľ dobytká a lovec. Mann bol uznaný vinný z toho, že spôsobil škodu za 6000 libier, zo zločineckého spiknutia a vlastnenia materiálu, ktorý mohol byť použitý k výrobe výbušnín. Len pre porovnanie, nedávno bol odsúdený muž za neúmyselné zabitie pri nebezpečnom riadení vozidla na 18 mesiacov.
- 6 Príkladom toho su Squall, Green Anarchist, Pod a Earth First! Action Update, čo sú všetko tlačené médiá a Undercurrents, “under-groundové” video správy.
- 7 Zatiaľ čo vplyv Geenpeace na obecnú prijateľnosť priamej akcie je ťažké zistiť, 26 percent, o ktoré medzi rokmi 1984 a 1995 narástol podiel verejnosti, ktorá súhlasí s tvrdením, že nedodržovanie zákonov môže byť oprávnenou formou protestu, sa musí pripísať vysokej publicite akcií Greenpeace.

Z knihy James Bowen, Jonnathan Purkis (eds.), *Twenty-First Century Anarchism: Unorthodox Ideas for a New Millenium*, Cassel, Londýn 1997, s. 41-59. Redakčne krátená verzia článku bola uverejnená v *Existenci* 3/2014, preložil ho Arnošt Novák. Lindsay Hart sa zapojil do činnosti rôznych skupín usilujúcich o sociálne zmeny, z ktorých niektoré používali vo svojich kampaniach taktiku priamej akcie. Naučil sa technikám tradičnej čínskej akupunktúry či cirkusovým znelostiam a všetky tieto typy aktivít sa snaží skĺbiť s písaním a skúmaním ľudových protestných hnutí.

David Graeber: O revolúcii (úryvok z knihy "Revolúcia naopak")

Situacionisti, podobne ako rada radikálov šesťdesiatych rokov, si priali zasadiť odvetný úder prostredníctvom stratégie priamej akcie: vytváraním "situácií" tvorivými rozvratnými činmi, ktoré podryjú logiku Spektáľku (18) a umožnia aktérom aspoň na okamih znovu nadobudnúť schopnosť predstavivosti. Súčasne mali pocit, že všetko vyvrcholí okamihom vzbury — t.j. revolúciou. Pokiaľ udalosti mája '68 vo Francúzsku niečo ukázali, tak to, že keď sa človek nepokúsi zobrať štátnu moc, k žiadnemu prelomovému zvratu nemôže nikdy dôjsť. Hlavný rozdiel medzi situacionistami a ich dnešnými najvernejšími čitateľmi spočíva v tom, že takmer vymizol millenaristický element. Nikto si dnes nemyslí, že sa čochvíľa rozostúpi nebo. Je tu však útecha: že v dôsledku toho človek, ktorý sa ocitne na dosah skutočnej revolučnej slobody, ju bezprostredne okúsi. Zvážte nasledujúce prehlásenie Crimeth Inc., pravdepodobne najvplyvnejšej anarchistickej propagandistickej skupiny nadväzujúcej na situacionistickú tradíciu:

Musíme si vytvoriť slobodu tým, že budeme robiť diery do pavučín tejto reality, že budeme vytvárať novú realitu, ktorá bude obratom vytvárať nás. Stavieť samých seba neustále do nových situácií, to je jediný spôsob ako zaistiť, aby človek nerobil rozhodnutia zo zotrvačnosti, zo zvyku, podľa zákona alebo na základe predsudkov — a na vás je tieto situácie vytvárať.

Sloboda existuje len v okamihu revolúcie. Avšak tieto okamihy nie sú až tak vzácne ako by ste si mysleli. Zmena, revolučná zmena, sa odohráva neustále

a — a všetci sa na nej podieľajú, či už vedome alebo nevedome.

No, nie je to úchvatné prehlásenie, dokonale vystihujúce logiku priamej akcie? Nenabáda snád' vo svojom poetickom vzdore, aby sme sa chovali tak, ako by sme už boli slobodní? Samozrejme núka sa otázka, ako niečo takéto môže prispieť k celkovej stratégii — tej, ktorá vyústi v kumulatívne hnutie za svet bez štátov a bez kapitalizmu. No, tak to nikto nevie s určitou povedať. Väčšinou sa predpokladá, že celý proces bude jedna nekonečná improvizácia. Revolučné okamihy určite nastanú a pravdepodobne ich bude celý rad. Najskôr však pôjde o čiastočný prvok oveľa zložitejšieho a rozmanitejšieho procesu, ktorý sa nedá v tejto chvíli načrtnúť ani v hrubých obrysoch.

Keď sa na to pozrieme spätne, tak sa ako krajne naivný javí starý predpoklad, že sa celý aparát štrukturálneho násillia (prinajmenšom na území jedného štátu) podarí zneutralizovať pomocou jediného povstania či úspešnej občianskej vojny: že sa tým na území toho štátu odstránia pravicové inštitúcie a štruktúry, čím vznikne voľné pole pôsobnosti pre uplatňovanie revolučnej tvorivosti. Lenže potom je skutočne mátuže, že v určitých momentoch ľudskej histórie to vyzeralo, že práve to sa deje. Pripadá mi, že ak máme zobrať nové, práve sa rodiace poňatie revolúcie za správny koniec, je potrebné, aby sme sa znovu zamysleli nad povahou okamihov vzbury.

Jedným z najzaujímavejších rysov týchto momentov je ten, že sa zdá, akoby nastali z čista-jasna, vzali sa odnikiaľ — a často sa potom rovnako rýchlo

rozplynuli. Ako je možné, že tá istá “verejnosť”, ktorá si, dajme tomu, dva mesiace pred Parížskou komúnou či Španielskou občianskou vojnou zvolila silno umiernený sociálnodemokratický režim, bola zrazu ochotná riskovať životy za ultraradikálov, ktorí vo voľbách získali mizivé percento hlasov? Alebo, ak sa vrátíme k máju '68 vo Francúzsku, ako je možné, že tá istá verejnosť, ktorá očividne podporovala študentsko-robotnícku vzburu, alebo s ňou prinajmenšom sympatizovala, išla takmer hneď potom k voľbám a zvolila si pravicovú vládu? Bežne prijímané vysvetlenie historikov — že revolucionári v skutočnosti nezastupovali verejnosť či jej záujmy, ale že sa ľud nechal strhnúť búrlivým nadšením — sa javí ako očividne nedostačujúce. Tak hlavne, vychádza z toho, že “verejnosť” je samostatná entita s vlastnými názormi, záujmami a záväzkami, ktoré sa dajú vnímať ako relatívne nemenné a pevné. V skutočnosti to, čo nazývame “verejnosťou”, je tvorené a udržiavané prostredníctvom konkrétnych inštitúcií, dovoľujúcich len konkrétne formy činnosti — prieskumy verejnej mienky, sledovanie televízie, hlasovanie vo voľbách, podpisovanie petícií, písanie dopisov zastupiteľom, navštevovanie verejných ústnych jednaní — a žiadne iné. Tieto jasne dané rámce umožňujú len určitý spôsob hovorenia, myslenia, vznášania námietok, plánovania. Tá istá “verejnosť”, ktorá vo voľnom čase hodluje zakázaným látkam, môže zároveň opakovane voliť zastupiteľov, ktorí tieto látky stavajú mimo zákon, a tá istá skupina občanov pravdepodobne dospela v otázkach týkajúcich sa ich spoločnosti k celkom odlišným rozhodnutiam, ak by uplatňovala systém počítačového verejného hlasovania alebo usporiadala verejné zhromaždenia. V skutočnosti presne z toho vychádza celý anarchistický projekt znovu-zavedenia priamej demokracie.

Pre lepšie dokreslenie toho, čo tým myslím, si vezmite napríklad situáciu v Amerike, kde sa rovnaká skupina ľudí, označovaná v jednom kontexte ako “verejnosť”, môže v inej súvislosti nazvať “pracujúcimi”. A “pracujúci” sa z nich pochopiteľne stanú tak, že sa prejavia inou formou činnosti. “Verejnosť” nepracuje — aspoň v novinách a časpise by sa ťažko objavila veta: “Väčšina americkej verejnosti pracuje vo sfére služieb.” Keby sa nejaký novinár pokúsil takúto vetu formulovať, šéfredaktor by ju určite prepísal. To je skutočne zvláštne, pretože verejnosť zjavne musí chodiť do práce: je to aj dôvod — a často tiež predmet kritiky ľavice — prečo sa v médiách bude vždy hovoriť o tom tak, ako, dajme tomu, štrajk verejných dopravcov ochromí verejnosť závislú na dochádzaní a pritom pisateľovi vôbec nenapadne, že sami štrajkujúci predstavujú časť verejnosti, a že keď sa podarí presadiť zvýšenie miezd, bude to verejný prínos. A v žiadnom prípade “verejnosť” nevychádza do ulíc. Je jej vyhradená len úloha diváka sledujúceho verejné predstavenie a konzumenta verejných služieb. Ak nakupuje tovar, či využíva služby v súkromí, stáva sa z rovnakej skupiny ľudí niečo iné (“spotrebiteľia”), podobne ako v kontexte inej činnosti získa nálepku “národ”, “voliči”, poprípade “obyvateľstvo”.

Všetky tieto entity sú dielom inštitúcií a úradných postupov, ktoré súčasne s tým dost jasne vymedzujú ich možnosti. Preto pri hlasovaní v parlamentných voľbách môže mať človek dojem, že by sa mal rozhodovať “realisticky”, oproti tomu počas vzbury získa znenazdajky dojem, že všetko je možné.

Veľa súčasných revolučných úvah preto vznáša otázku: V čo sa táto skupina premení v okamihu revolúcie? “V ľud”, zaznieva posledných pár storočí odpoveď a všetky moderné právne systémy nakoniec

uznajú ľud za “ústavodárnu moc” a to v okamihu, kedy povstane — často v zbrani — a ustanoví nový rád, poriadok. Táto paradigma vzbury je v skutočnosti vtlačaná do samotného poňatia moderného štátu. Veľa európskych teoretikov, ktorí si uvedomujú tieto zásadné zmeny, navrhuje pre tento “ľud” nové označenie “multituda” (dosl. rozmanitosť), čo je entita popisovaná nie ako masa jednotlivcov, ale ako sieť vzťahov a spoluprác, zoskupenie, ktoré sa zo svojej podstaty nemôže stať základom nového národného či úradného štátu. Z môjho pohľadu je tento návrh značne rozporuplný.

Z termínov, ktoré som doteraz spomínal a zvažoval — čo má spoločné “verejnosť”, “pracujúci”, “spotrebiteľia” a “obyvateľstvo”? Vo všetkých prípadoch sa jedná o úradné kolónky, ktorým je pridelené konkrétne chovanie a činnosť — byrokraticky obmedzené a teda silno odcudzujúce.

Volebné urny, televízne obrazovky, kancelárske kóje, nemocnice, rituály s nimi súvisiace — človek by skoro povedal, že je to navrhnuté tak, aby to k odcudzeniu priamo viedlo. Sú to totiž nástroje, s pomocou ktorých sa zašliapava a triešti ľudská predstavivosť. A okamihy vzbury sú chvíle, kedy je tento byrokratický aparát ochromený. Keď k tomu dôjde, obvykle to prinesie nevídané rozšírenie obzorov a možností.

Dá sa to však očakávať len vtedy, ak jedna z vecí, ktorú daný aparát bežne robí, je vnučovanie nejakého obmedzenia. (Preto asi zažívajú niečo podobné aj ľudia pri prírodných katastrofách, ako veľmi pekne podotkla spisovateľka Rebecca Solnitová.) To by vysvetľovalo, prečo okamihy revolúcie vždy vyvolajú vlnu sociálnej, umeleckej a duševnej tvorivosti. Bežne nerovné štruktúry indentifikácie predstáv sa narušia, každý experimentuje v snahe pozrieť sa na svet z dosiaľ neznámeho uhla pohľadu. Naruší sa aj za normálnych okolností nerovnej štruktúry tvorivosti, každý cíti

nielen oprávnenú, ale obvykle aj naliehavú praktickú potrebu oživiť a nanovo si predstaviť všetko okolo seba. (19)

Odtiaľ tá rozporuplnosť návrhu na premenovanie. Na jednu stranu sa dá pochopiť, že ľudia volajúci po radikálnych zmenách chcú vedieť, v mene koho tak činia. Na druhú stranu, ak je pravda, čo som povedal, celý zámer prebudiť najskôr revolučnú “multitudu” a potom začať pátrať po hybnej sile skrytej na ňou, začína nápadne pripomínať prvý krok procesu inštitucionalizácie, ktorý nakoniec zničí to, čo revolúcia oslavuje. Subjekty (verejnosť, ľud, pracujúci...) sú vytvárané konkrétnymi inštitucionálnymi štruktúrami a tie vymedzujú ich činnosť. Sú tým, čo robia. A revolucionári sa tieto vymedzenia snažia rozbiť, aby vytvorili nové obzory možností, čo nakoniec umožní radikálnu zmenu štruktúr sociálnych predstáv. A to je zrejme jediný čin, ktorý sa zo samej podstaty nedá nijako inštitucionalizovať. A preto toľko revolučným mysliteľov, začínajúc Raffaealom Laudanim z Talianska až po Colectivo Situaciones z Argentíny, začína navrhovať, že by bolo lepšie začať tu hovoriť nie o moci “ústavodárnej” (angl. *costituent*), ale “ústavozbavnej” (angl. *destituent*).

Revolúcia naopak

VMarxovom pojatí revolúcie zaznieva jeden zvláštny paradox. Obecne vzaté, ak hovorí Marx o materiálnej kreativite, používa slovo “výroba” a tvrdí, ako som sa už zmienil, že charakteristickým rysom ľudstva je, že si najskôr veci predstavujeme a až potom ich skúsime premeniť na skutočnosť. Keď hovorí o sociálnej kreativite, je to takmer bez výnimky v súvislosti s revolúciou, ale v tomto prípade sa necháva počuť, že predstaviť si niečo a potom sa to pokúsiť uskutočniť je presne to, čo by sme tu nikdy robiť nemali. To by bola utópia a utópiami opovrhoval.

Asi najšľachetnejší výklad, ktorý by som si dovoľil ponúknuť je, že Marx si do istej miery uvedomoval, že “výroba” ľudí a sociálnych vzťahov funguje na rozdielnych princípoch, ale súčasne vedel, že nemá žiadnu teóriu na to, čo sú to presne za princípy. Najskôr až zrodom teórie feminizmu — z ktorej tak smelo čerpám vo svojich predošlých analýzach — začalo byť možné o takýchto otázkach systematicky uvažovať. Mohol by som ešte dodať, že keďže teória feminizmu prináša nesmierne hlbokú úvahu o vplyve štrukturálneho násillia na predstavivosť, bola nejako odsunutá stranou, do samostanej podkategórie, kde nemala žiadny vplyv na práce teoretikov-mužov.

Nepovažujem teda za náhodu, že veľký podiel praktickej práce na vývoji novej revolučnej paradigmy v nedávnych rokoch si taktiež pripísal feminizmus alebo ešte inak, že záujmy feminizmu sa stali hlavnou hybnou silou tejto transformácie. To, že sú dnes v Amerike anarchisti tak posadnutí konsenzom a ďalšími formami priamej demokracie, má korene práve v organizačných úskaliach niekdajšieho feministického hnutia. To, čo sa koncom šesťdesiatych a začiatkom sedemdesiatych rokov začalo ako malé, kamarátske a často anarchizmom inšpirované, sa vplyvom rýchleho nárastu ocitlo v kríze. Ale aby sa však upustilo od hľadania konsenzu (pri rozhodovacom procese), začalo sa veľa z týchto skupín snažiť o nájdenie formálnejších verzii tých istých princípov. To obratom inšpirovalo niektorých radikálnych kvakerov (ktorí pôvodne robili konsenzuálne rozhodovanie ako čisto náboženskú praktiku), aby začali vytvárať výukové skupiny. Na sklonku sedemdesiatych rokov, teda v dobe priamych akcií na protest proti jadrovej energii, začal celý aparát afinitných skupín, rad hovorcov (angl. spokescountcils) konsenzov a vzájomnej podpory pomaly získavať svoju terajšiu podobu.

Výsledný príliv nových foriem konsenzuálneho procesu predstavuje najvýznamnejší prínos revolučnej praxi za posledné desaťročie. A z veľkej časti je to dielo feministiek, zaoberajúcich sa aktívne otázkami organizácie, väčšina feministiek pravdepodobne nadväzovala — prinajmenšom voľne — na anarchistickú tradíciu, poprípade aspoň tieto postupy začala prijímať, tým skôr, že mainstreamový feminizmus sa začal od politiky priamej akcie a anarchizmu odkláňať. O to väčšou iróniou je, že teoretici-muži, ktorí sa organizovaniu v teréne, ani konsenzuálnemu rozhodovaniu prakticky nikdy nevenovali, majú tak často neodbytnú potrebu zhrnúť do svojich, inak solidárnych preslovov, výroky o tom, že tento zjavne bezúčelový, nikam nevedúci a nerealistický konsenzuálny nezmysel samozrejme neschvaľujú.

Samo-organizovanie hromadných akcií — osláv vzdoru, ako sa občas eufemisticky hovorí — sa dá vnímať ako praktický experiment majúci overiť, či je skutočne možné inštitucionalizovať žijúce oslobodenie, ono opojné vzkriesenie predstavivosti, všetko to, čo dáva takú silu okamihu úspešnej spontánnej vzbury. A keď neinštitucionalizovať, potom snád' všetko zariadiť podľa momentálnej potreby. Na všetkých zúčastnených to pôsobí, akoby sa všetko odohrávalo naopak. Revolučná vzbura začína bojom v uliciach a ak sú úspešné, pokračuje prívalom ľudových veselíc. Potom nasleduje triezva práca na vytváraní nových inštitúcií, koncilov, rozhodovacieho procesu a nakoniec znovuobjavenie každodenného života. Tak aspoň vyzera ideál, pričom ľudská história celkom určite priniesla nie jeden okamih, kedy sa niečo takéhoto začalo diať — aj keď (ako už nie raz zaznelo) takéto spontánne tvorivé úsilie akoby vždy nakoniec pohltila nejaká forma násilnej byrokracie. Je to však nevyhnutné, pretože, ako som uviedol, byrokracia — aj keby akokoľvek

dobre slúžila tomu, kto je pri moci a vytvára situácie a štrukturálnu slepotu — tieto veci sama o sebe nevytvára. Ona skrátka a dobre vzniká, aby ju spravovala.

To predstavuje jeden z dôvodov, prečo priama akcia postupuje opačným smerom. Väčšina zúčastnených sa regrútuje pravdepodobne zo subkultúr, pre ktoré je znovuoobjavovanie každenného života hlavnou náplňou času. A aj keby nie, začína proces vytvorením nového spôsobu kolektívneho rozhodovania: koncily, zhromaždenia, nekonečné sledovanie “procesu” — a uplatnením týchto nových postupov pre plánovanie pouličných akcií a ľudových slávností. Výsledkom obvykle býva dramatický stret s ozbrojenými predstaviteľmi štátu. Akokoľvek rada aktivistov zaplesá, keď vidia, že sa schýľuje k ľudovej vzbure — a súčasnačas sa k nej schýli — veľká časť z nich neočakáva, že to prinesie nejakú trvalú zmenu skutočnosti. Vzbury plnia službu akejsi spontánnej reklamy — alebo ešte lepšie akýchsi ochutnávok, zážitkov prinášajúcich vizionársku inšpiráciu — oveľa pomalšieho a strastiplnejšieho boja za vytvorenie alternatívnych inšitúcií.

Jedným z najznámejších prínosov feminizmu je podľa môjho postrehu to, že je potrebné všetkým stále pripomínať, že “situácie” nevznikajú samé od seba. Väčšinou je za nimi veľký kus práce. Väčšinu ľudskej histórie sa myslelo, že politika je jedna veľká rada predstavení odohrávajúcich sa na divadelných javiskách. Feminizmus obdaroval politické myslenie tou úžasnou potrebou neustále nám pripomínať, že tieto javiská v skutočnosti stavajú, pripravujú a upratujú ľudia, ba čo viac, že ľudia podopierajú tú neviditeľnú konštrukciu, ktorá ich drží — ľudia a vo veľa prípadoch ženy. Politika sa bežne snaží, aby títo ľudia zmizli. V skutočnosti jedným z hlavných účelov ženskej práce je zariadiť to tak, aby ona sama nezmlzla. Človek by mohol povedať, že politickým ideálom aktivistov

vyznávajúcich priamu akciu je zmazať tento rozdiel, alebo ešte inak povedané, že akcia sa považuje za naozaj revolučnú, ak je proces vytvárania situácií rovnako oslobodzujúci ako situácie samotné. To je experiment, ktorý by sa dal nazvať návratom živej predstavivosti, vytváraním skutočnej neodcudzenej skúsenosti.

Záver

Čividne ide rovnako o snahu pre- viesť to v kontexte, kedy štátna moc — skôr, ako by bola uvedená do súčasnej nečinnosti — prestupuje každý aspekt každodenného života (prinajmenšom na veľa miestach vo svete), takže jej ozbrojení predstavitelia pomáhajú udržovať vnútornú organizačnú štruktúru skupín, ktoré si môžu nechať vyplácať šeky alebo vlastniť a riadiť motorové vozidlá. Jedna z najpozoruhodnejších vecí súčasného neoliberalného veku je, že byrokracia je natoľko rozsiahla a všadeprítomná — táto doba napokon priniesla vznik prvej účinnej globálnej administratívy v dejinách ľudstva — že už ju ani nevidíme. Súčasne s tým vnútorné tlaky pôsobiace vplyvom neko- nečných regulácií, represii, sexismu, rasovej a triednej nadvlády spôsobujú, že veľa ľudí prikláňajúcich sa k politike priamej akcie zažíva neustále striedanie eufórie a vyhorenia, okamihov, kedy sa zdá, že všetko je možné a kedy zas nie je možné vôbec nič. V ostatných častiach sveta sa autonómia, teda samospráva, vytvára oveľa ľahšie, ale za cenu izolácie či takmer absolútneho nedostatku zdrojov. Základný problém je, ako spolu prepojiť rôzne sféry možností.

To sú otázky strategické, presahujúce ďaleko rozsah tejto eseje. Mal som o niečo skromnejší cieľ. Tuším, že revolučná teória postupuje na veľa frontách rýchlejšie ako revolučná prax, zmyslom tejto mojej práce bolo zistiť, či je možné zo

skúseností z priamych akcií spätne vyvodit' nejaké teoretické pomôcky. Asi ťažko pôjde o akokoľvek rozhodujúce poznatky. Možno nakoniec neprinesú úžitok vôbec žiadny. Možno však prispejú k širšej úlohe znovuvytvárania predstáv.

1.), Spoločnosť Spektáklu je názov knihy, ktorú v roku 1967 napísal Guy Debord, kniha silno ovplyvnila nielen spoločenskú a kultúrnu kritiku nasledujúcich desaťročí, ale aj praktickú podobu protestov, ktoré sa snažili a snažia "uškodit' spektakulárnej spoločnosti".

2.), Ak sú veci zložitejšie, je to tým, že čo sa deje, nedeje sa jednotlivcovi — je to sociálny proces. V skutočnosti sa do značnej miery jedná o rozviazanie sociálnych pút, ktoré z nás paradoxne robia izolovaných jednotlivcov. Pre autorov, začínajúc Kierkegardom až po Durkheima, nepredstavuje odcudzenie — ktoré je príznakom moderného života — skúsenosť zviazanú s obmedzením, ale celkom opačnú.

"Odcudzenie" je úzkosť či zúfalstvo pociťované tvárou v tvár takmer nekonečnej škále možností, avšak pri absencii vyšších morálnych zásad, ktoré by im prepožičiavali zmysel. Z pohľadu aktivistu sa však jedná len o ďalší dôsledok inštitucionalizovaných štruktúr: väčšinou nastane, keď si zvykneme predstavovať samých seba predovšetkým ako spotrebiteľov. Pri neexistencii trhu by bolo možné uvažovať o "slobode" ako o slede rozhodnutí urobených v izolácii, miesto toho by sloboda mohla znamenať len slobodu rozhodovať, aké záväzky voči druhým chce mať a pochopiteľne slobodu žiť len s tými obmedzeniami, ktoré si človek vyberie. V každom prípade rovnako, ako sa v revolučnej dobe rozdeľujú inštitucionalizované štruktúry štátu do podoby verejných zhromaždení a ako prechádzajú inštitucionalizované štruktúry riadenia práce do podoby samospriev, ustupuje aj spotrebiteľský trh

družnosti s kolektívnym počínom. Spontánne vzbury sú takmer vždy pre všetkých zúčastnených niečo ako karneval, skúsenosť, ktorú — ako sme videli — sa tak často snažia smelo napodobniť organizátori hromadných akcií.

Francis Dupuis-Déri: Anarchizmus a politika afinitných skupín

Nasledujúci text sa vracia k historickým začiatkom afinitných skupín v anarchistickom Španielsku na konci 19. storočia a mapuje ich rozšírenie v sociálnych hnutiach sedemdesiatych a osemdesiatych rokov 20. storočia, až po hnutie za globálnu spravodlivosť. Text analyzuje politický potenciál tohto druhu militantnej organizácie a potvrdzuje tvrdenie, že masovému hnutiu umožňuje fungovať behom pouličných akcií racionálnym, rovnostárskym a slobodným spôsobom.

Afinitná skupina je jednou z organizačných štruktúr, ktorá umožňuje realizovať anarchistické princípy v praxi. V afinitnej skupine je militantný autonómny celok tvorený piatimi až dvadsiatimi jednotlivcami, ktorí navzájom zdieľajú princípy, ktoré stojí za to brániť a preferujú rovnaké druhy aktivít. Rozhodovací proces je anarchistickej, ale túto militantnú formu organizácie si v podstate môžu osvojiť rôzne politické, či sociálne skupiny. Na konci 90. rokov a na počiatku 21. storočia bola táto forma používaná hlavne antiautoritármi — či už sa označovali za anarchistov alebo nie. V tomto texte sa najskôr vrátim k historickému pôvodu afinitných skupín v anarchistickom Španielsku na konci 19. storočia, na ich rozšírenie naprieč novými sociálnymi hnutiami sedemdesiatych a osemdesiatych rokov, až po hnutie za globálnu spravodlivosť. Potom sa pokúsim analyzovať politický potenciál tohto druhu militantnej organizácie a záver načrtnem tézu o tom, ako táto štruktúra umožňuje masovému hnutiu fungovať racionálnym, rovnostárskym a slobodným spôsobom.

Behom tohto prieskumu budem vychádzať zo širokého spektra zdrojov: textov zaoberajúcich sa politickou filozofiou a históriou, ale tiež z rozhovorov s aktivistkami a aktivistami, ktoré som viedol ako účastník/pozorovateľ hnutia za globálnu spravodlivosť vo Francúzsku a Severnej Amerike.

Zrod a rozšírenie afinitných skupín

Afinitné skupiny sa prvýkrát objavili na konci 19. storočia v španielskom anarchistickom hnutí, v súlade s výzvami Michaila Bakunina na vytváranie “dôverných skupín”. V sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch 19. storočia sa tu už formovali malé skupiny priateľov známe ako “grupos de afinidad” alebo “tertulias” (stretnutia, debaty, krúžky). Anarchistky a anarchisty sa schádzali v kaviarňach, kde debatovali, pripravovali akcie a zdieľali správy. Na počiatku dvadsiatych rokov 20. storočia spáchali v syndikalistickej organizácii Sindicatos Libres šéfmí nasadení záškodníci sériu vražd militantov radikálneho (anarchosyndikalistického) odborového zväzu CNT (Národná konfederácia práce). Ako odpoveď založili a sformovali anarchisty sebaobranne afinitné skupiny. V júli 1927 bola vo Valencii tajne založená Iberská anarchistická federácia - FAI. Skladala sa z afinitných skupín, ktorých príslušnosť k FAI bola čisto neformálna. FAI nemala žiadne členské preukazy, ani povinné členské príspevky. Vzťah členov bol postavený na dôvere a rozhodnutia o vstupe nových členov boli prijímané

kolektívne. Federácia jednotlivcov a regiónov, ktorá nemala rozhodovacie právomoci, organizovala regionálne mítingy skupín (alebo ich delegátov) často formou vidieckych piknikov. Ale podľa jedného z členov FAI v tej dobe “každá skupina v rámci FAI myslela a jednala podľa vlastného uváženia bez toho, aby sa zaoberali tým, aký majú ostatné skupiny názor a aké rozhodnutia prijali. Nebola tu vnútorná disciplína, typická pre komunistické bunky regiónu.” Pojem afinitné skupiny bol ale používaný anarchistami mimo Španielsko. Na začiatku 20. storočia zakladali afinitné skupiny aj argentínski anarchisti (často pochádzajúci z Európy). V roku 1931 napísal francúzsky anarchistický individualista Emile Armand text, venujúci sa experimentom autonómnych a slobodných komún, v ktorom sa zmienil, že komúny fungovali omnoho lepšie, keď v nich boli ľudia združení na báze afinity — blízkeho vzťahu a náklonnosti. Preto pri hodnotení obrody afinitných skupín v hnutí za globálnu spravodlivosť musíme uznať veľký vplyv anarchizmu a jeho hlboké historické korene.

Prax afinitných skupín sa ale nestala vzácnosťou ani po občianskej vojne (1936-1939), kedy bol španielsky anarchizmus krvavo potlačený. Niet pochýb o tom, že si španielski anarchisti, ktorí utiekli do Toulouse a ďalších miest, udržali túto formu organizácie v snahe realizovať svoje politické ciele. To platí tiež o veteránoch medzinárodných brigád, ktorí si priviezli svoje skúsenosti s afinitnými skupinami do Severnej Ameriky a ďalších častí sveta. Zdá sa, že povedomie o afinitných skupinách mala aj pacifistická skupina so sklonomi k anarchizmu — Liga odopieračov vojny (War Resisters League) založená v roku 1923. Avšak ultraľavica štyridsiatych a päťdesiatych rokov bola silne ovplyvnená hegemoniou vysoko autoritárskych marxisticko-leninistických organizácií, ktorým sa rozrastanie autonómnych afinitných

skupín nepáčilo. “Afinitky” sa vo významnom množstve znovu objavili počas 60.-70. rokov hlavne v Spojených štátoch a západnom Nemecku. Na prítomnosť afinitných skupín na demonštráciach v 60. rokoch spomína aj sociológ a militant George Katsiaficas.

Afinitné skupiny by nemali byť spájané výhradne s anarchizmom. V USA figurovalo niekoľko rôznych propagátorov štruktúry afinitných skupín, ktorí túto taktiku používali a mali vplyv na jej utváranie. Niektorí sú dodnes známi a niektorí zostali zabudnutí. Napríklad sociologička Barbara Epstein konštatuje, že prax afinitných skupín bola v USA v 60. rokoch spopularizovaná kresťanským hnutím tzv. quakerov, ktorí tiež patrili medzi propagátorov rozhodovania konsenzom. “Afinitky” propagoval aj militantný anarchista a historik španielskej občianskej vojny Murray Bookchin vo svojej knihe Post-Scarcity Anarchism (Postnedostatkový anarchizmus, 1971). Kľúčový prvok druhej vlny feministického hnutia v 60. rokoch, tzv. skupiny šíriace uvedomelosť, boli v mnohých prípadoch podobné afinitným skupinám, okrem toho, že behom protestných akcií zriedkakedy pôsobili ako kolektívne bunky. K promotérom celej rady participačných metód patrilo aj Hnutie za novú spoločnosť (Movement for a New Society - MNS). Korene tohto hnutia vychádzali z tradície nenásilných akcií a v boji proti jadrovej energetike, ale aj v ďalších kampaniach používalo taktiku afinitných skupín. Zatiaľčo v radikálnom feminizme existovali anarchistické princípy, prinajmenšom anarchistické tendencie, MNS a antinukleárnemu hnutiu anarchistické väzby chýbali. Napriek tomu sa ale hlavné protijadrové a pacifistické mobilizácie skladali zo stoviek afinitných skupín, ktoré budovali kempy na staveniskách jadrových elektrární a zúčastňovali sa aktov občianskej neposlušnosti, ktoré viedli ku stovkám

zatknutí. Podľa jedného holandského militanta, aktívneho v 80. rokoch, fungovalo autonómne hnutie v západnom Nemecku podobným spôsobom a organizovalo militantné antiukleárne kempy, kde bola “základná skupina” tvorená menšími bunkami. Tie boli trochu odlišné od afinitných skupín, keďže boli výsledkom permanentných kolektívov vychádzajúcich z rovnakého mesta alebo susedstva a behom stretnutí mohli hovoriť iba hovorcovia týchto kolektívov. V tej dobe si už militanti na oboch stranách Atlantiku adaptovali princíp afinitných skupín, ktorý zdedili od predošlej generácie a prispôbili ho aktuálnym politickým a taktickým potrebám. Používali afinitné skupiny počas masových mobilizácií, kde jednali ako jednotná sila. Štruktúra afinitných skupín bola znovu vo veľkom propagovaná behom 80. a 90. rokov feministickými skupinami, ekológmi a hnutím solidarity s nakazenými AIDS, napr. Act Up! (AIDS coalition to unleash power) a koncept afinitných skupín si získal popularitu dokonca mimo sféru sociálnych hnutí. Luc Boltanski a Eve Chiapello opísali, ako systém koptoval organizačné modely a ideologické princípy sebaorganizácie a autonómie, typické pre protestné hnutie 60. a 70. rokov. Táto dynamika pirátstva medzi sociálnymi hnutiami a systémom pretrváva. V spojených štátoch si koncept a dokonca pojem “afinitné skupiny” osvojili a prispôbili banky, manažérske školy a univerzity, vrátane Massachusettského inštitútu technológie a ministerstva zahraničia.

Ukážme aspoň jeden príklad: Medzinárodná akreditačná asociácia obchodných a manažérskych univerzít tvrdí, že afinitné skupiny umožňujú “maximalizovať participáciu” a “zjednodušujú komunikáciu a rozširovanie podniku”. Ministerstvo zahraničia nabáda svojich zamestnancov, aby sa zapájali do afinitných skupín “aziatov”, “černochoch”, “gayov a lesbičiek”

a “hendikepovaných”. Spôsob organizovania pomocou afinitných skupín zodpovedá novému duchu kapitalizmu, formulovaného v manažérskych príručkách, ktoré nabádajú manažérov k presadzovaniu horizontálnych (rovnostárskych) štruktúr, samosprávnych tímov, individuálnej autonómie a kreativity. Na úplnej väčšine pracovísk je však realita na kilometre vzdialená tejto teórii. Avšak rétorika týkajúca sa autonómie a svojprávnosti zamestnancov odráža prebiehajúci rozpor medzi dynamikou samosprávy (pracujúci a strední manažéri majú omnoho väčšiu motiváciu, pokiaľ sa môžu sami rozhodovať) a potrebou manažmentu udržať svoju moc. Vrcholný manažment je tak nútený udržať samosprávny organizačný prvok pod kontrolou a využiť ho ako nástroj pre zvýšenie spokojnosti pracujúcich a nižšieho manažmentu, a tak podporiť ich oddanosť a lojalitu k firme. Na rozdiel od anarchistických afinitných skupín nie sú tieto korporátne skupiny autonómne, pretože sú vytvárané inštitucionálne (zhora), a potom ponúkané zamestnancom. Zavádzanie takýchto korporátnych afinitných skupín je inými slovami top-down proces a okrem termínu *afinitná skupina* a niekoľkých princípov nemajú tieto korporátne skupiny s anarchistickou tradíciou nič spoločné.

(pokračovanie v ďalšom čísle)

Činnosť Anarchistickej informačnej skupiny AlterNative v roku 2021

Prinášame aj krátke zhrnutie aktivít anarchistickej skupiny AlterNative za posledný rok.

Od začiatku roku 2021 sme sa aktívne pustili do vydávania anarchistickeho spravodaja Burič, z ktorého sa nám za rok činnosti podarilo vydať 5 čísel a v tejto činnosti plánujeme pokračovať aj v nasledujúcom roku.

Spolu s vydávaním spravodaja Burič sme na začiatku roku začali uvažovať nad projektom infoshopu, ktorý sa nám aj podarilo zrealizovať a v priestoroch infoshopu a archívu prebehlo niekoľko akcií ako napr. premietanie a diskusia na tému squatting pri otvorení priestorov, spoločné večere spojené s premietaním, aktívne rozširujeme archív a sprevádzkovali sme freeshop s oblečením a distribúciu anarchistickej a antiautoritárskej literatúry. S touto distribúciou sme navštívili aj dve kultúrne akcie; a to antifašistický futbalový turnaj UAFA v Trenčíne a festival FFUD fest v Seredi.

Ako autonómna skupina sme nadviazali mnohé kontakty s inými kolektívami a jednotlivcami či už na Slovensku alebo v zahraničí (napr. Priama akcia, FNB Košice, Anarchistická federace, anarchistickej spravodajský web Zdola a jednotlivcami či menšími kolektívami, ktoré sa zaoberajú squattingom, literárnou distribúciou, organizovaním kultúrnych akcií a pod.) a dúfame, že ďalšia spolupráca bude do budúcnosti prospešná a že okrem spoločných aktivít

si nájdeme čas aj na kritické posúdenie aktivít už prebiehajúcich alebo ukončených či plánovaných.

Čo v ďalšom roku?

Čo sa týka publikačnej činnosti, okrem vydávania spravodaja Burič plánujeme vydať aj niekoľko textov, ktoré približujú niektoré osobnosti svetového anarchistického hnutia a texty zamerané na praktickú činnosť.

Okrem publikačnej činnosti by sme chceli v nasledujúcom roku zorganizovať v rámci infoshopu Malatesta aj literárny festival, na ktorý plánujeme pozvať rôzne skupiny a jednotlivcov a o ktorom budeme včas informovať či už na stránkach Buriča alebo na webe zdola.org. Medzi ďalšie aktivity patrí tiež snaha o založenie slovenskej bunky Anarchistického čierneho kríža a tak sa zapojiť do medzinárodnej solidárnej siete na pomoc väzneným a stíhaným aktivistom. O priebehu a možnom zapojení sa do spomenutých aktivít budeme informovať.

AlterNative 2021

**Teraz Zádruha aj
na Slovensku!**

**Novo môžeme rozosielať priamo
zo SR za normálne poštovné
vďaka obetavému kamarátovi**

LET'S STRIKE!

We disagree better.

lepší svet je možný!

BUVIC

161% INFORM A ČNÝ OBČASNÍK